

REMISSVAR

Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige

**YTTRANDE
2020-11-30**

**Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**

Departementspromemoria Ds 2020:18 Ökad rättssäkerhet och snabbare verkställighet i internationella familjemål

Sammanfattning

Det mesta som utredningen föreslår är direkt anpassning av svensk lagstiftningen till den omarbetade Bryssel II-förordningen från 2019. Föreningen har inga synpunkter på de flesta av dessa anpassningar som ju inte innebär några ändringar i sak.

Föreningen tillstyrker utredningens förslag att 5 § i lagen 2012:318 om 1996 års Haagkonvention får ett tillägg beträffande barns hörande: "Barnet får höras av socialnämnden utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande".

Föreningen har dock starka synpunkter om "barns delaktighet" som fått ett helt kapitel i utredningen, kap 6. Utredningen följer i sin skrivning tyvärr den gängse svenska uppfattningen att barn i vårdnadstvister och bortförandesituationer är i stånd att uttrycka sin "fria vilja" (Barnkonventionen artikel 12). Man bortser från verkligheten att barn är in en total beroendeställning till den förälder som har makten över barnets vardag, en vardag som barnet varken har kunskap, förmåga, möjlighet eller ställning att göra något åt. Barnet saknar dessutom möjligheter att få alternativ information, särskilt om

det förs bort till främmande land. Barnets enda utväg är att efter bästa förmåga anpassa sig och hålla med för att det ska få en, enl barnets uppfattning, dräglig tillvaro.

I all god vård av barn ingår att låta dem vara delaktiga. Men de ska dock aldrig sättas i situationer där de i praktiken tvingas välja mellan sina föräldrar eller andra närstående. Den svenska lydelsen av Barnkonventionens artikel 3, om "barns bästa", har enl vår uppfattning kommit att felaktigt tolkas som att barnet ska bestämma även om livsviktiga förhållanden. I den engelska originaltexten står "In all actions concerning children ... the best interests of the child shall be a primary consideration". Enl vår mening ska artikel 3 förstås som att det är vuxenvärldens ansvar att bestämma vad som är bäst i det längre perspektivet för barn. Dvs barnet ska inte åläggas att besluta om sådant som skolgång, boende, sjukvård eller om det ska utsättas för faror. Inte heller tvingas bestämma vilka närstående som ska bort ur dess liv.

Särskilt i fall där barn rättsvidrigt förts utomlands av ena föräldern är det speciellt olämpligt att "fråga barnet" om det vill åka hem igen. En återgång till tidigare förhållanden borde självfallet vara vuxenvärldens ansvar att åstadkomma.

Författningsförslag

Föreningen tillstyrker utredningens förslag på sidan 26 att 5 § i lagen 2012:318 om 1996 års Haagkonvention får ett tillägg beträffande barns hörande: "Barnet får höras av socialnämnden utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande".

Ändringen tillstyrks eftersom föreningen bedömer att det kan finnas en sannolikhet, om än liten, att ett bortfört barn i frånvaro av den bortförande föräldern kan tänkas känna sig så fri att hen vågar berätta om förhållanden och önskemål som inte är den bortförande föräldrarnas. Föreningen ser inget stort värde i förslaget men å andra sidan innebär det inte någon nackdel för barnet.

Om kap 6 Barnets delaktighet

Utredningens skrivningar i detta kapitel tyder på en, i likhet med stora delar av det svenska barnetablissemangen, okunskap om barns utsatthet när föräldrar tvistar om dem. Utredningen förefaller ha åsikten att det bara är att låta en främmande person från exv socialtjänsten höra barnet så kommer det att ge uttryck för sin "fria vilja" varefter återstår för vuxenvärlden att göra som barnet säger. Den begränsning som nu finns, att "barnets vilja" ska tas hänsyn till i relation till ålder och mognad ("12-års regeln"), är tyvärr på väg att luckras upp. I 2014-års vårdnadsutredning, "Se barnet", förespråkas tyvärr ett ökat inflytande för yngre barn.

Föreningen finner det påkallat att i detta sammanhang föra fram vad omfattande modern forskning om barns beroendeställning och lojalitetskonflikt säger om följder för barn när en av föräldrarna vill utesluta den andra ur dess liv. Barn som utsätts för regelrätt påverkan att ta avstånd från den andra föräldern drabbas av psykisk miss-

handel som medför men, inte bara under uppväxten, utan även har verkningar upp i vuxenlivet. Märkligt nog råder det ett motstånd inom barnprofessionen att ta till sig befintlig kunskap om vad sådan påverkan, främmandegörande, alienering (engelska Parental Alienation), gör med barn. En god introduktion finns i boken "Barn som tvingas välja bort en förälder", Nordstedts Juridik, 2019).

Kunskapen kan kortfattat sammanfattas i följande punkter:

- 1 Normala, harmoniska, opåverkade barn vill inte tala om sina föräldrar med främmande personer. De känner obehag och inviker sådana samtalsförsök.
- 2 Det är ett tydligt tecken på att barn blivit otillbörligt påverkat, manipulerat att ta avstånd från andra föräldern, om det villigt och gärna accepterar att prata med främmande personer om föräldrarna. Till och med uttrycker att det vill vittna i domstol mot andra föräldern.
- 3 Det enda tillfälle när man kan få fram ett barns helt "fria vilja" torde vara just i det ögonblick då föräldrarna berättar om separationen. De flesta barns reaktion är då en önskan om att de ska flytta ihop igen... Efter denna tidpunkt är barnet i en lojalitetskonflikt som det försöker klara av efter förmåga. Någon "fri vilja" är det inte längre tal om.
- 4 Alla barn påverkas av föräldrars skilsmässa, men i olika grad. Även i fallen där föräldrar inte hindra eller krånglar så känner barnen splittad lojalitet. De går inte med bud och de undviker berätta om hur det är hos andra föräldern av hänsyn till denne. Förstår man detta så begriper man hur ännu mer skadligt det är för barn om någon av föräldrarna aktivt talar illa om eller hindrar kontakt.
- 5 Påverkade, manipulerade barn känns lätt igen på att de presenterar föräldrar som enbart vit eller svart, ena enbart god och den andra bara ond. Ingen ambivalens förekommer.
- 6 Barn är lätta att manipulera, påverka, just för de är barn. De är i en total beroendeställning till den vuxne som bestämmer i vardagen. Barns utvecklingsnivå är inte sådan att de ska behöva ta ställning om livspåverkande förhållanden. Det innebär inte att man inte ska tala med barn om viktiga saker. Men de ska inte tvingas göra viktiga, irreversibla val om skolgång, boende, sjukvård eller vilka närstående som ska uteslutas.
- 7 Att i praktiken tvinga barn göra val som är livspåverkande är oetiskt.
- 8 Det förekommer den bisarra uppfattningen inom vissa delar av barnprofessionen att barn "inte kan påverkas". Det är en över hövan naiv inställning när man vet att även vuxna lätt kan manipuleras, jmf Knutby, IS-resenärer och hur vuxna kvinnor kan fås att stanna i uppenbart destruktiva förhållanden.

- 9 Det framförs att man ska "lyssna på barnen" bokstavligt och inte ifrågasätta omständigheterna. Detta sätt att behandla barns utsagor har blivit något slags norm efter 2006 års ändring av Föräldrabalken och har medfört en stark ökning av metoden att påverka av barn att ta avstånd för andra föräldern, en för skilsmässobarnen ytterst olycklig utveckling.
- 10 Det är graderskillnader i hur omfattande påverkan barn utsätts för. De som förts utomlands är det sannolikt de som drabbas mest. Det är ju en stor apparat som den flyttande föräldern tagit sig före. Det är därför sannolikt att just dessa barn får utstå den mest intensiva "behandlingen" för att få dem ställa upp på skeendet. Dessa barn är också de som har tillgång till minst information för att kunna göra ett val.
- 11 En vanlig uppfattning är att det är positivt för barn att "få komma till tals", "bli hörda" och "informerade". Vuxenvärden förstår inte att barn i de ofta långdragna vårdnadsprocesserna gång på gång tvingas inför främmande människor berätta om sina föräldrar. Varje instans som var för sig beordrar barnsamtal ser inte mängden av samtal som barnet tvingas genomlida. När barn senare berättar om denna förhörs-mängd uttrycker de ingen positivt, bara frustration och obehag.
- 12 Nuvarande ordning att "fråga barn", och tvinga dem att ta ställning i livsavgörande frågor, innebär att vuxenvärlden sviker sitt vuxenansvar. Den allra viktigaste faktorn för en god uppväxt är att barn får ha sina närmaste i, så långt det är möjligt, ostörd omfattning. Att så blir fallet är inte deras ansvar. I inget annat viktigt område som berör barn skulle samhället skjuta över ansvaret till barnen på samma slappa sätt.

Stockholm den 4 december 2020

Jan Angner
föredragande

Matts Hertsberg
Ordförande (beslutsfattare)

Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige